

**САОПШТЕЊЕ ЗАХИРА ТАНИНА, СПЕЦИЈАЛНОГ ПРЕДСТАВНИКА
ГЕНЕРАЛНОГ СЕКРЕТАРА И ШЕФА УНМИК-А**

ДЕБАТА САВЕТА БЕЗБЕДНОСТИ О УНМИК-У

Њујорк

25. август 2016

Господине председниче, екселенције,

Задовољство ми је да известим Савет о најновијим кључним дешавањима на Косову након последњег извештаја Генералног секретара и да понудим нека своја запажања.

Ситуација на Косову у протекла три месеца је стабилнија него што је била током претходних извештајних периода. Ипак, претње безбедности и политичке тензије остају да тињају испод површине. Након релативно мирног периода, после неколико месеци бурних прекида у косовској Скупштини, једно питање је избило у први план и изазвало нову контроверзу: ратификација споразума о територијалној демаркацији између Косова и Републике Црне Горе. Уследиле су политичке расправе и оптужбе, које су често биле далеко од суштинских чињеница.

Овим је изиритирана јавност, спречен рад Скупштине и одложено решавање значајнијих питања. Иако је споразум постигнут уз промишљену међународну подршку, разматрање његове ратификације у Скупштини је одложено.

Нема сумње да је рад на постизању консензуса требало да почне много раније, пре него што је ово питање почело да се злоупотребљава зарад страначких расправа и излива негодовања.

Упркос томе, политички лидери предузимају нове напоре како би осигурали да остала питања добију одговоре.

У међувремену, опозиционе странке настављају да раде са стране, покушавајући да изазову, искористе и, ако је могуће, продуже те ‘кризне’ моменте. Какав год био успех који би на крају могла да оствари у јачању алтернативног утицаја, изгледа да опозиција све више увиђа да је насиље контрапродуктивно за остваривање тог циља. Осим тога, политичко насиље, између осталог и три инцидента током августа месеца у којима су коришћени експлозивни, а у којима су на мети били Скупштина, дом једног косовског званичника и седиште јавног медијског сервиса, је апсолутно неприхватљиво. То су проблеми које би органи власти надаље требало одговорно да решавају.

Из мојих недавних разговора са највишим функционерима на Косову, стекао сам утисак да они схватају потребу да реализам и практичност добију високо место на њиховој политичкој агенди. Многима су очи упрте у нове трендове који се шире и у могућности

које ти трендови пружају да се искористи прилика и уклоне старе препреке како би био остварен бржи напредак.

Господине председниче,

Исти такав утисак стекао сам и о локалним лидерима током својих посета општинама и заједницама широм Косова. У Ђаковици, градоначелник је истакао да *"уз власт иде одговорност, а не само привилегија"*. У северној Митровици, главни проблеми су приступ запошљавању, поуздане јавне службе и поверење у владајуће институције. У Обилићу, оближњи застарели енергетски објекат, у вези с којим општина има мало или нимало права гласа, угрожава јавно здравље и сигурност, и умањује социјално јединство и локални привредни развој. У Вучитрну сам сазнао да различите заједнице могу да раде заједно на изградњи заједничке будућности и да је инклузивно управљање један од кључних елемената потребних за тај рад. Чуо сам да постоји жеља за бољим односима и већим поверењем међу етничким заједницама.

Иза свега овога, очигледно је да су питања везана за привреду, образовање и здравство, као и владавина права и борба против корупције, доминатна брига људи на локалном нивоу, а не међуетничка политика. Недавно ми је један младић у региону Призрена пришао и казао да је 'корупција највећи проблем за моју генерацију и за све људе на Косову' - порука коју сам много пута до сада чуо.

Широм целе бивше Југославије, генерација одрасла непосредно после рата стекла је право гласа и многи сада завршавају терцијарно образовање. Много је младих људи који веома мало знају о 'јавном животу', осим о пост-конфликтној реторици која доводи до подела. Уколико се жели стабилност и просперитет, потребно је да постконфликтна генерација има јасније смернице и боље могућности, као становници модерне Европе и као грађани света. Недостатак перспективних послова и занимања, јавна корупција и екстремна економска неједнакост разбијају заједнице више него сви етнички или верски национализми. Дакле, подстицај за помирење извире одоздо, али мислим да треба да буде ојачан одозго, од стране лидера. Од појединих лидера већ то јасно чујем. Међутим, чуо сам то и у осталим сегментима и деловима друштва, где појединци препознају кључност става да је боље оставити прошлост иза себе уколико се жели значајан помак напред.

Враћајући се јуче из Београда, у разговору с високим званичницима, такође сам уочио колики значај они придају регионалној сарадњи и бољем разумевању ставова обеју страна у свом раду на уклањању препрека на путу ка поверењу и напретку. Као и у Приштини, они су такође посебно нагласили потребу да дијалог који се води под окриљем ЕУ буде успешан. Премијер Вучић ми је нарочито нагласио да је превише времена изгубљено и да је оно што је потребно много озбиљнија и устаљенија посвећеност и рад на дијалогу - не само од стране лидера и преговарача, већ и од стране Европске уније, као и свих у међународној заједници.

Господине председниче,

Дијалог на високом нивоу уз посредовање ЕУ остаје камен темељац на путу ка помирењу. Перспектива ЕУ у региону и даље је главни покретач реформи, посебно у виталним областима управљања, владавине права и људских права. Током овог извештајног периода, настављено је остваривање напретка у појединим областима, укључујући почетак обнове Главног моста у Митровици, као и премошћавање разлика у вези са питањем телекомуникација. Кад је реч о осталим споразумима, посебно оног који се тиче Заједнице/Асоцијације већинских српских општина, јасно је да је неопходан усредсређенији рад.

Природно је да одлагања у спровођењу доводе до премишљања о самом процесу, како међу посматрачима тако и међу учесницима. Лидерство и на једној и на другој страни је исто толико важно колико и прагматизам и посвећеност - не само да се овај процес подстакне, већ и да се продуби и напредује.

Господине председниче,

Мали број припадника невећинских заједница расељених због сукоба се вратио својим домовима, а од оних који су се вратили многи нису остали. Око 16,000 лица је остало расељено на Косову, а много више њих ван Косова. Како време пролази, многи започињу нови живот у местима расељења. Ипак, добровољан, безбедан и достојанствен повратак расељених лица је фундаментално право, и мишљења сам да ово питање треба вратити у средиште пажње свих, укључујући и међународну заједницу. Да би повратак био остварен, потребно је конструктивно ангажовање са повратницима и примајућим заједницама, уз неопходну политичку посвећеност, али је још значајније питање издвајања средстава. Према подацима УНХЦР-а, 9400 расељених лица је тренутно регистровано за повратак. Да би се њихов повратак остварио, потребно је исказати јасну и стварну посвећеност кроз издвајање неопходних средстава и обезбеђивање одговарајућих услова.

Косово има богато и разнолико културно наслеђе: укључујући верску, језичку, уметничку и друштвену разноликост. Косовски систем поседује свеобухватно законодавство којим се штите слободе употребе језика, удруживања и вероисповести. Пуна примена и спровођење ових чврстих законодавних оквира остаје суштински циљ.

У протекла три месеца није било већих међуетничких немира, као ни значајнијих напада на културне објекте. Међутим, рањиве групе, поготово у невећинским заједницама, су чешће изложене застрашивању. Према статистици у овој области се увек мора опходити са огромном пажњом, али према подацима који су доступни УНМИК-у у просеку има око двадесет пет 'потенцијално етнички мотивисаних' злочина регистрованих на Косову сваког месеца. Све заједнице су угрожене, а често се установи да основни мотиви злочина немају политичку позадину. Потребно је напоменути да жртве застрашивања увек имају

другачији поглед на ствари од оних који то нису доживели. Потребно је да власти свих страна, укључујући и нас, искажу већу осетљивост према овој суштинској истини.

У погледу помирења, желим да похвалим храбру иницијативу председника Тачија. Он је 21. јула обишао спомен-обележје и одао почаст четрнаесторици косовских Срба - цивила из Старог Грацка који су убијени у овом селу недуго након престанка непријатељстава. Неколико дана касније присуствовао је помену у селу Гораждевац, где су 2003. године дечаци убијени током купања у реци, што представља још увек нерасветљен злочин над косовским Србима.

Ове посете све нас подсећају на чињеницу да сви лидери имају узвишену одговорност да ураде више како би помогли да се реше случајеви несталих лица из времена сукоба. Седamnaest година након завршетка сукоба и даље није решена судбина више од 1600 лица. Све заједнице су погођене тим губитком. Не сме да се допусти да питање несталих лица склизне са политичке агенде. Нестали ће једино бити пронађени и утврдиће се њихове судбине уколико постоји суштинска и трајна посвећеност свих, укључујући нашу Мисију.

Господине председниче,

Феномен насилног екстремизма представља глобални изазов који брзо еволуира. Присуство радикалних исламистичких елемената и организатора на Косову је познато. Локалне власти су предузеле бројне снажне мере да би се ублажила претња, али присуство радикалних елемената који су учествовали у недавним страним ратним сукобима свима дају разлог за будност и опрезност. Косовске власти су примениле приступ чврстог спровођења закона против оних који заговарају насиље или пружају подршку борцима-добровољцима. Како и сами наводе, ово може успети једино уколико се спроводи заједно са развојним приступом који је делотворно усмерен на специфичне социо-економске покретаче екстремизма на Косову. Важну улогу мора да одигра и међународна заједница, путем добро координисане помоћи, укључујући и помоћ Уједињених нација.

Господине председниче,

Протеклих дана, успели смо значајно да ојачамо конструктивно ангажовање са косовским лидерима. Одрас тога су, између осталог, одвојени састанци са председником Тачијем, премијером Мустафом и министром спољних послова Хоџајем. Моје конструктивно ангажовање са лидерима у Београду, укључујући моје онедељне разговоре са председником Николићем, премијером Вучићем и првим потпредседником Владе и министром спољних послова Дачићем, остаје суштинско за нашу уравнотежену и објективну улогу, у оквирима регионалне сарадње и у складу са пуном реализацијом нашег мандата.

На крају, желим да нагласим да смо током протеклих месеци подробно преиспитали активности Мисије и добили усредсређену визију не само да би поново утврдили делокруг и повећали оптималност свог рада, већ и створили атмосферу која ће омогућити Мисији да се ангажује са свим актерима на делотворнији и ефикаснији начин. Ово обухвата и постојеће и новонастале проблеме, попут глобалног проблема насилног екстремизма и осмишљавање изводљивих модела за помирење. Укратко, оствариваћемо циљеве које сте нам поверили на начин примеренији околностима.

Хвала вам на сталној подршци УНМИК-у.